

Для воспроизведения основных фондов требуется в настоящее время использование таких новых источников финансирования, а именно форфейтинг, факторинг, фондрайтинг. При больших масштабах используемого основного капитала предприятия имеют возможность за счет привлечения таких средств финансирования не только простое, но и в значительной мере расширенное воспроизведение средств труда.

Не зависимо от источников финансирования воспроизведение основных фондов становится фактором конкурентоспособности на основе использованного достигнутого научно-технического процесса, что является решающей предпосылкой неуклонного роста производительности труда. Как показывает практика, возможны следующие направления воспроизведения основных фондов: техническое перевооружение действующего предприятия, реконструкция предприятия, расширения предприятия, новое строительство.

Таким образом, интенсификация процессов воспроизведения основных фондов на предприятии решает широкий круг экономических проблем, направленных на повышение эффективности производства, увеличение объема выпуска продукции, рост производительности труда, снижение себестоимости, экономию инвестиционных затрат, увеличение прибыли и рентабельности капитала и, в конечном счете, повышение уровня жизни общества. Имея ясное представление о роли каждого элемента основных фондов в производственном процессе, физическом и моральном их износе, факторах, влияющих на использование основных фондов и производственных мощностей предприятия, обеспечивающие снижение издержек производства и рост производительности труда.

Для этого необходимо совершенствовать практический инструментарий оценки экономической, социальной и экологической эффективности инвестирования капитала в производство основных фондов на предприятии.

Кушнір М.Ю.

Стратегічне регулювання банків

Україна нині переживає нелегкий період переходу до регульованої ринкової економіки, тому становлення і розвиток національної банківської системи відбувається у складних кризових умовах.

Успіх державної політики країни в цілому великою мірою залежить від стабільноті її банківської системи. В умовах переходу від жорсткої адміністративної системи управління економікою до ринкового господарства саме банківська система покликана забезпечити економічно виправданий розподіл фінансових ресурсів, стимулювати конкурентні відносини, приватизацію державного майна, перебудову ціноутворення та цінових пропорцій.

Як свідчить практика, нестабільність банківської системи, кризи банків мають тяжкі економічні наслідки. Тому для створення стабільної банківської системи і функціонування банківське регулювання.

Зазначають, що під банківським регулюванням розуміють розробку та видання уповноваженими органами на підставі законів нормативно-правових актів, які регламентують види і способи банківської діяльності. А під контролем за діяльністю банків слід розуміти цілісне й безперервне відстеження здійснення банками їх діяльності згідно із нормативно-правовими актами.

Досить цікавою є позиція представників USAID, зокрема Гері Гегенхаймера — старшого юридичного радника, який вказує на такі особливості застосування вищезазначених термінів. Поняття “регулювання” часто належить до юридичних правил чи адміністративних вимог, що пред’являються органами влади. “Нагляд” означає процедуру постійного моніторингу за відповідністю цих вимог. “Пруденційний нагляд” є спеціалізованим типом нагляду, який, за загальним правилом, належить до фінансових інститутів, передусім банків. Замість того, щоб просто створювати правила, які регулюють діяльність банків, підхід пруденційного нагляду розроблений для гарантування фінансової стабільності банків. Країни, що вдаються до пруденційного нагляду, здійснюють його двома шляхами:

1. гарантуючи те, що банки вчиняють діяльність з обмеження та контролю за ризиком;
2. гарантуючи те, що банківська діяльність здійснюватиметься особами, які відповідають критеріям порядності і чесності.

На мою думку, терміни “банківське регулювання”, “банківський нагляд” і “банківський контроль” — це різні види діяльності щодо виконання завдання забезпечення надійного і стабільного функціонування банків, що доповнюють один одного.

Тому слід розрізняти функції Центробанку у сфері банківського регулювання й нагляду за діяльністю комерційних банків та у сфері банківського контролю за діяльністю своїх філій.

Фахівці у сфері банківської діяльності, досліджуючи поняття “банківське регулювання”, “банківський нагляд” та “банківський контроль” як різні види діяльності, в більшості випадків під банківським регулюванням розуміють розробку й видання уповноваженими органами на підставі законів нормативно-правових актів, що регламентують види і способи банківської діяльності. А під контролем за діяльністю банків мається на увазі цілісне й безперервне відстеження здійснення банками їх діяльності згідно з нормативно-правовими актами.

Проте існують й інші підходи до визначення даних понять. На нетотожності термінів “банківське регулювання”, і “банківський контроль” наголошує О.П. Орлюк, оскільки відносить їх до різних (хоча і взаємодоповнюючих) видів діяльності. Регулювання, на її думку, включає в себе розробку й видання уповноваженими установами конкретних правил, інструкцій, методологічних матеріалів, що базуються на чинному законодавстві та визначають структуру і способи здійснення банківської діяльності. Контроль за діяльністю банків здійснюється з метою забезпечення їх надійності і стійкості. Він передбачає цілісний і безперервний нагляд за здійсненням банками своєї діяльності відповідно до чинного законодавства.

Викладене свідчить про неоднозначність вирішення питання щодо поняття та обсягу банківського регулювання, про наявну наукову дискусію у застосуванні

зазначених термінів та розумінні їх правової природи. Тим більш, що сама суть банківського регулювання є складною за змістом. До того ж банківське регулювання є складною, багатоаспектною категорією. З одного боку, — це функція державного управління, по відношенню до якого виступає вона засобом реалізації політики держави. З іншого боку, саме банківське регулювання можна розглядати як управлінську діяльність, що має свої методи, способи, форми реалізації.

Банківське рулювання як одна з форм державного управління є системою заходів, за допомогою яких держава через центральний банк (або інший уповноважений орган) забезпечує стабільне й безпечне функціонування банків, попереджає дестабілізаційні процеси в банківському секторі.

При цьому банківське регулювання як функція державного управління покликане сприяти забезпечення:

1. стійкості роботи і зміщенню фінансового стану банківської установи;
2. орієнтації та стимулуванню діяльності банку в галузі кредитування на виконання пріоритетних завдань розвитку економіки та підвищення добробуту суспільства;
3. наукової організації грошового обігу в народному господарстві;
4. створенню системи гарантій захисту інтересів вкладників, в першу чергу фізичних осіб.

Для забезпечення ефективності банківського нагляду Національний банк має ставити перед собою чіткі завдання зрозумілі всім, хто визначає економічну політику, а також тим, хто безпосередньо здійснює контроль банків.

Головними завданнями, що стоять перед будь-якою системою банківського нагляду, є:

- гарантія здоров'я банківського сектора для підвищення і сприяння економічному зростанню країни;
- захист вкладників, які розміщують свої кошти в банках. Це завдання пов'язане з підтримкою довіри громадськості до банківської системи, втрата якої призводить до послаблення останньої і таких макроекономічних наслідків, як скорочення грошової пропозиції, розвал системи платежів, більш несподівані зобов'язання уряду, економічна нестабільність у державі;
- підвищення конкуренції в банківському секторі: банківські закони й положення мають бути спрямовані на заохочення конкуренції і попередження монополії та дій, що перешкоджають конкуренції;
- підвищення ефективності банківської справи і справедливий розподіл кредиту в економіці: банківська система має відповісти вимогам суспільства високою якістю фінансових послуг за прийнятною вартістю. Грошові кошти мають надходити до економічних секторів, які можуть використовувати їх найбільш продуктивно й ефективно.

Водночас слід наголосити на тому, що банківський нагляд має базуватися на нормах спеціального банківського законодавства. У свою чергу, центральний банк завжди є провідником монетарної політики, і саме ця його функція вимагає насамперед наявності сильної і пристосованої до ринкових умов банківської системи. Як результат завдання банківського нагляду тісно пов'язані й визначаються

До концепції банківського нагляду має бути закладена відсутність можливості втручання в договірні відносини клієнта і банку, які мають вирішуватися за взаємною згодою сторін або в судовому порядку. Орган нагляду не має впливати на виконання окремих договірних відносин, хоча клієнт банку зацікавлений у підтримці його інтересів у можливих приватноправових спорах.

Нагляд служить виключно суспільним цілям – захисту вкладів і підтриманню ефективної кредитної системи.

Метою банківського нагляду є стабільність банківської системи та захист інтересів вкладників і кредиторів банку щодо безпеки зберігання коштів клієнтів на банківських рахунках. Інакше кажучи, законодавець, описуючи мету банківського нагляду, окрім виділення аспекту підтримання ефективності банківської системи, оскільки банки мають забезпечити виконання своїх платіжних зобов'язань в економічно складний час.

Це означає, що поточні операції будь-якого банку мають здійснюватися так, щоб обсяг позик знаходився у відповідному співвідношенні до власного капіталу банку, щоб банк у будь-який час мав достатні поточні фінансові ресурси й давав у позику залучені грошові кошти лише за умови, що він зможе впоратися із ситуацією при непередбачений втраті окремих кредитів, у тому числі й великих. Для досягнення даної мети зусилля банківського нагляду мають бути спрямовані на реалізацію таких цілей:

- впровадження, підтримка та розвиток широкого кола фінансових послуг в інтересах банківської системи зокрема та економіки держави у цілому;
- забезпечення ефективної і надійної роботи банків та їх спроможність задоволити потреби, вимоги і претензії своїх клієнтів;
- забезпечення відповідності діяльності банківської системи грошово-кредитній політиці Центробанку, враховуючи той фактор, що регулювання може суперечити їхнім цілям і завданням;
- забезпечення дотримання законів, нормативно-правових актів центрального банку, якими встановлено правила, що передбачають відповідний рівень компетенції ведення банківської справи.

На завершення слід зазначити, що згідно з оцінкою місії Світового банку та Міжнародного валютного фонду, в Україні дотримуються повністю або значною мірою більшість принципів ефективного банківського нагляду, розроблених Базельським комітетом. Разом із тим з метою подальшого вдосконалення методологічної бази банківського нагляду та досягнення її повної відповідності Базельським принципам ефективного банківського нагляду Національний банк передбачає розробку й запровадження інформаційно-аналітичної системи раннього реагування на проблемні ситуації в банку, підготовку нових нормативних актів та внесення змін до чинних з питань здійснення нагляду на консолідований основі, удосконалення розрахунку регулятивного капіталу, порядку формування резервів на відшкодування можливих втрат за активними операціями, управління ризиками.